

WSPIERANIE SYSTEMU EDUKACJI PRZEZ SZKOŁY (I NIE TYLKO)

1. Cel.

Stworzenie podstaw systemu edukacji powodziowej w szkołach oraz poprzez lokalne grupy wolontariuszy wspierającego działania samorządu w zakresie dostępu dla mieszkańców do wiedzy, doradztwa, itd.

2. Tło.

Edukacja powodziowa jest częstym postulatem wielu grup (instytucji, administracji rządowej i samorządowej) zajmujących się powodzią. W praktyce jednak tej edukacji się nie realizuje. Programy szkolne nastawione są na różne zagrożenia i prawidłowe zachowania w sytuacjach kryzysowych. Głównie skupiają uwagę na kompetencjach służb i instytucji. Nie mówią nic o mechanizmach powodzi, prewencji, nie skłaniają do wykorzystania lokalnej wiedzy i doświadczeń. Nie sprzyjają i nie promują aktywności indywidualnej. Przyczyną jest brak: prostych podręczników i poradników o powodziach i sposobach radzenia sobie z nimi, materiałów dla nauczycieli (materiałów dydaktycznych), doradztwa metodycznego, doradztwa fachowego, pomocy edukacyjnych (dla szkolonych dzieci i młodzieży).

Powinien powstać system wspierający różne sposoby i formy edukacji nie tylko lekcyjnej, nie tylko opartej na prostym przekazie informacji, tak jak dzieje się obecnie.

3. Proponowany system.

System wspierający edukację powodziową powinien składać się z następujących elementów:

- zestawu materiałów dla trenerów szkolących nauczycieli (konspekty warsztatów szkoleniowych i wykłady),
- zestawu materiałów wspomagających pracę nauczycieli lub „edukatorów” (podręczniki o powodziach, poradniki o radzeniu sobie z nimi, scenariusze lekcji i zajęć pozaszkolnych, np. terenowych itd.),
- zestawy pomocy dydaktycznych dla dzieci i młodzieży (zeszyty ćwiczeń, broszurki, gry, plany dyskusji i zajęć typu drama itd.),
- przeszkolonych trenerów zdolnych do przeprowadzenia szkoleń dla nauczycieli,
- portalu edukacyjnego zapewniającego, choćby proste elementy doradztwa dla nauczycieli,
- łatwego dostępu do wszystkich wymienionych wyżej materiałów i kontaktów np. z trenerami.

W intencji autorów system powinien zapewniać łatwość tworzenia/budowania programów edukacyjnych i pojedynczych działań edukacyjnych przez różne zainteresowane edukacją jednostki (nie muszą to być tylko szkoły – mogą być np. Ochotnicze Straże Pożarne). Ta łatwość tworzenia i realizacji wynikać będzie z dostępności wiedzy merytorycznej i materiałów edukacyjnych.

4. Istniejące i przewidywane mechanizmy skłaniające do prowadzenia edukacji powodziowej.

Wdrożenie dyrektywy powodziowej (ustawa Prawo wodne) wymaga zbudowania i realizacji planów ograniczania ryzyka powodziowego w każdej zagrożonej zlewni. Edukacja będzie jednym z ważnych działań wymaganych przez te plany.

Zdarzenia powodziowe (również lokalne) są częstym impulsem do budowania programów poprawy sytuacji lokalnie. Powinno się świadomie wyciągać wnioski z doświadczeń (analizować przyczyny strat, słabe i mocne strony istniejącego systemu).

Duże programy, takie jak choćby *Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły*, *Program Odra 2006* dążą lub będą dążyć do inicjowania edukacji lokalnej. Warto koordynować działania i wzmacniać je.

Małe projekty realizowane przez różne organizacje pozarządowe. Warto wykorzystać doświadczenia i dobre praktyki.

5. Sposób wdrożenia systemu.

Poszerzenie tematyki podstawy programowej – podręczniki szkolne. W przyszłości należałoby podjąć rozmowy z wydawnictwami podręczników szkolnych w sprawie poprawy zawartości podręczników do przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa” dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (niezbędne uzgodnienia z Ministerstwem Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej).

Wykorzystanie istniejących materiałów (pomocy dydaktycznych, materiałów edukacyjnych, poradników itd.). Materiały potrzebne nauczycielom do sprawniejszego realizowania zadań edukacyjnych:

- „Życie i praca na terenach zagrożonych powodzią – poradnik dla mieszkańców” – wykonanie niezbędnych korekt i wydanie w postaci broszury (wydawnictwo Centrum Transferu Technologii Politechniki Warszawskiej),
- „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” – wykonanie dodruku lub/i wersja cyfrowa podręcznika dla nauczycieli (IMGW),
- „Metody ograniczania skutków powodzi. Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli” – wykłady na temat powodzi i radzenia sobie z nimi w postaci prezentacji (ppt) i tekstów wydanych przez KZGW,
- Dodruk i przygotowanie płyt z CD w ramach konkursu „Rodzinny Plan Powodziowy” – polega on na przygotowaniu z rodzicami planu działań w przypadku powodzi (KZGW),
- Plakaty IMGW na temat strategii ochrony przed powodzią i metod zabezpieczania obiektów (format 70x100),
- Rodzinny Plan Powodziowy – broszura dla uczniów i rodziców wydana przez KZGW.

Materiały potrzebne trenerom do sprawniejszego realizowania zadań edukacyjnych:

- wszystkie elementy jak wyżej,
- konspekt zajęć na szkolenia przeciwpowodziowe (załączniki nr 20a i 20b).

Materiały potrzebne dla dzieci i młodzieży do sprawniejszego realizowania zadań edukacyjnych:

- Rodzinny Plan Powodziowy,
- gry i materiały z projektu FloodSite (projekt gdzie są przykładowe gry dla dzieci i młodzieży na temat powodzi).

Opracowanie nowych materiałów (tylko w wyjątkowych sytuacjach w najbliższym okresie), których nawet okrojonej wersji nie ma w obiegu.

- gry planszowe i inne,

- nowe scenariusze zajęć (scenariusze autorskie) będące efektem szkolenia dla nauczycieli mających realizować zajęcia o tematyce powodziowej w szkołach w ramach *Programu*,
- materiały dla rodziców (do rozpowszechniania przez szkołę).

Szkolenia nauczycieli – trenerów, w każdym województwie, którzy się zobowiążą w przyszłości, że będą szkolić nauczycieli na swoim obszarze (propozycja, żeby byli to np. nauczyciele z przedmiotu „Edukacji dla bezpieczeństwa”). Będą oni później w razie potrzeby szkolić nauczycieli na swoim terenie. Proponowane są dwa scenariusze działań.

I scenariusz:

- zasady naboru na szkolenia: wszyscy nauczyciele chętni oraz nauczyciele edukacji dla bezpieczeństwa (po 16 osób z każdego powiatu – jedno szkolenie w powiecie),
- zasady naboru na szkolenie dla nauczycieli w przedszkolach (prawdopodobnie osobne szkolenie),
- przeprowadzenie szkoleń w powiatach połączonych z egzaminem dla uzyskania certyfikatu (wymagane doszkolenia co 5 lat).

II scenariusz:

- szkolenia prowadzi się we współpracy z Ośrodkami Rozwoju Edukacji (przeszkoleni trenerzy z Ośrodków Rozwoju Edukacji kontynuują szkolenia w ramach zlecenia z Biura *Programu*),
- przygotowanie materiałów szkoleniowych (na pierwsze szkolenia i kolejne),
- ustalenia z odpowiednimi instytucjami zasad realizacji szkoleń dla nauczycieli przez certyfikowanych trenerów (kuratoria, Ośrodki Rozwoju Edukacji),
- cały proces rekrutacji oraz szkolenia nadzoruje i koordynuje Biuro *Programu*.

Stworzenie wojewódzkich „centrów-składów” materiałów edukacyjnych, w których będą one zawsze dostępne w postaci elektronicznej i drukowanej. Mogą to być kuratoria oświaty, mogą być również w przyszłości RZGW i ich inspektoraty. W centrach, poza materiałami byłyby dostępne wykazy nauczycieli trenerów, źródła informacji o instytucjach oferujących specjalistyczne szkolenia np. IMGW, RZGW, organizacje pozarządowe itd. oraz ewentualnie podstawowe doradztwo.

W tym celu należy ustalić z odpowiednimi instytucjami (kuratoria oświaty, Ośrodki Rozwoju Edukacji, RZGW) zasad działania centrum oraz zasady zaopatrywania centrów w nowe materiały i uzupełnianie niedoborów.